
RECENZII/ REVIEWS

Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu (editori), *Victor Moldovan. Memoriile unui politician din perioada interbelică*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2013, 447 p.

Apariția unui prim volum, dedicat însemnărilor avocatului și politicianului Victor Moldovan este o meritoasă punere în valoare a personalității unui mare reprezentant al elitei noastre politice antebelice și interbelice. Născut la Bistrița, în 15 septembrie 1884, acesta a studiat la Gimnaziul German din localitatea natală, apoi a continuat liceul la Năsăud, unde și-a luat bacalaureatul. Studiile superioare le-a urmat la Debrețin, Budapesta și Cluj, unde a studiat dreptul și a susținut doctoratul, după care a profesat, o vreme, ca avocat stagiar la Mediaș, pentru ca apoi să-și deschidă, în 1912, un birou de avocatură în Bistrița. V. Moldovan și-a construit cu dificultăți convingerile politice; a fost lider al P.N.R.-ului până în 1925, după care a devenit membru al Partidului Poporului, în 1926, urmând să ajungă în P.N.Ț., în 1932; a fost implicat cu demersurile legate de Marea Unire din 1918 și a ales, după primele alegeri parlamentare, să susțină interesele locale, bistrițene și năsăudene; a îndeplinit o serie de demnități, fiind secretar de stat în Ministerul de Interne, în perioada 1926-1927, secretar general al Frontului Renașterii Naționale și al Partidului Națiunii, în perioada regimului carlist. Victor Moldovan s-a retras din politică în 1940, după venirea lui Ion Antonescu, pentru a se ocupa de avocatură, dar în 1950, a fost reținut de autoritățile comuniste, alături de alți foști demnitari ai perioadei interbelice, și internat în Penitenciarul din Sighet, pentru 5 ani. Condițiile criminale ale închisorii l-au distrus fizic, iar incapacitatea de a revenii la o activitate profesională l-au ruinat psihic. A fost întreținut de fiica, Ileana Opreșiu, alături de care s-a și mutat în Germania, unde a și murit în 1977, la vârsta de 93 de ani. În urma sa a rămas o arhivă documentară valoroasă, pe care prof. Mircea Gelu Buta și istoricul Adrian Onofreiu le-au sistematizat în acest prim volum. Corpusul documentar, cuprins în volum, prezintă editorii, provine dintr-un manuscris, păstrat la Complexul Muzeal județean

Bistrița-Năsăud, la care s-au adăugat și texte, păstrate la Biblioteca Academiei din capitală.

Destinul tulburător al lui Victor Moldovan este evocat într-un studiu consistent, intitulat „Suveniruri ale memoriei lui Victor Moldovan despre România interbelică”, de către istoricul și profesorul Virgil Țârău. Acesta apreciază că Victor Moldovan a avut meritul de a fi zăbovit și trudit la așternerea pe hârtie a unor valoroase însemnări, marcate de sinceritate, onestitate, de curajoase note critice despre viața și epoca în care a trăit și s-a manifestat politic și civic. Proiectul memorialistic al lui Moldovan a fost finalizat după anii grei de detenție comunistă, care i-au limpezit gândurile, i-au calibrat și mai mult convingerile, în ciuda nevoii de autocenzură, în condițiile unui regim intolerant.

Amintirile lui Victor Moldovan sunt autointitulate de acesta ca o „frescă istorică” a luptelor naționale, purtate de românii ardeleni, înainte de Unire, precum și a celor politice și parlamentare, după Unire. Șirul amintirilor pornesc cu relatări „Despre înaintași, tinerețe și poveștile Bistriței, până în anul 1918; urmează, în ordine cronologică Unirea din 1918, Domnia regelui Ferdinand I. Dictatura Brătienilor (1922-1927), Regența (1927-1930), Domnia Regelui Carol al II-lea (1930-1940), Frontul Renașterii Naționale (1938-1940), Partidul națiunii (1940) și, în fine, Abdicarea regelui Carol al II-lea (1940). Interesul său constant, pentru istoria grănicerilor și figurile memorabile ale zonei grănicerești bistrițene este relevat în „Monumente grănicerești”, fiind condus de dictornul *nihil interit*, nimic nu moare!

Din această „frescă istorică” onestul avocat bistrițean a deslușit o serie de situații, împrejurări, mai mult sai mai puțin fericite, a evocat personaje cu caractere și opțiuni politice, ca Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voevod, Octavian Goga, Ștefan Cicio Pop și alții, față de care a nutrit sentimente diverse. Amintirile sale sunt rezultatul unui zbcium sufletesc, al unei nevoi de destăinuire, despre o viață tumultoasă, cu bune și cu rele, cu victorii și eșecuri, dar care îi dă sentimentul unei vieți împlinite. Evocând nostalgic modele testamentare avocatul Victor Moldovan încheie amintirile sale cu o reflecție despre sensul profund al vieții, care înseamnă creație, dăruire și lumină a valorilor.

Publicarea amintirilor lui Victor Moldovan este o acțiune culturală meritoasă, pentru că propune o confesiune istorică, o mărturisire a unei vieți dedicate cu pasiune neamului în care s-a născut.

Mihai Teodor NICOARĂ